

№ 1334-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1334-17/ed20200227> (дата звернення 14.04.2020).

3. Про практику застосування судами законодавства про кримінальну відповідальність за легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом: Постанова пленуму ВСУ від 15 квіт. 2005 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0005700-05> (дата звернення 14.04.2020).

4. Скулиш В.Є. Правопорушення у сфері грального бізнесу як загроза економічній безпеці країни. *Вісник ВСУ*. 2004. № 12. С. 41–44.

УДК 343.2(043.2)

Сінявін В.В., студент,
Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого,
м. Харків, Україна
Науковий керівник: Новікова К.А., к.ю.н., с.н.с.

ДО ПИТАННЯ ПРО МОДЕЛІ ЗАХОДІВ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ ДЛЯ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ

Інститут заходів кримінально-правового характеру, що застосовуються до юридичних осіб, було введено у вітчизняне законодавство задля його приведення у відповідність до Конвенції ООН проти корупції та Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (у частині відповідальності юридичних осіб). Слід зазначити, що на сьогодні у науці кримінального права однозначно не вирішені питання, пов'язані із правовою природою цих заходів, та їх співвідношення з кримінальною відповідальністю. Багаторічна дискусійність зазначених питань викликала необхідність проаналізувати зарубіжний досвід у сфері регламентації моделей юридичної відповідальності юридичних осіб.

Як зазначає професор М. І. Панов, існує три основні моделі досліджуваного кримінально-правового інституту: 1) юридична особа на рівні з фізичною визнається суб'єктом злочину і підлягає кримінальній відповідальності; 2) за умови, що фізична особа вчинила злочин в інтересах юридичної особи, до кримінальної відповідальності притягується фізична особа, а до юридичної особи застосовуються заходи кримінально-правового характеру; 3) за умови, що фізична особа вчинила злочин в інтересах юридичної особи, юридична особа притягується до адміністративної відповідальності.

Перша модель. Реалізовується Францією, Сполученим Королівством, Австрією, Бельгією, тощо. Розглянемо цю модель на прикладі кримінального законодавства Франції більш детально. Стаття 121-2 КК Франції визначає, що юридична особа, окрім держави, підлягає кримінальній відповідальності за злочинне діяння, скоєне на її користь органами або представниками юридичної особи, а згідно ст.ст. 121-4 та

121-7, юридична особа може бути як співучасником, так і виконавцем злочину. Зауважимо, що юридична особа не може підлягати кримінальній відповідальності за діяння, суб'єктом якого може бути виключно фізична особа, при цьому і чітко визначено вичерпний перелік складів злочинів, за які юридична особа може бути притягнута до кримінальної відповідальності. Ця модель була рекомендована для впровадження Конгресом ООН із запобігання злочинності та Комітетом міністрів Ради Європи. Рекомендація № (88)18 наголошує на ефективності кримінальної відповідальності юридичних осіб у боротьбі з екологічною та господарською злочинністю. Зазначається, що індивідуальна відповідальність службовців корпорацій, компаній та організацій не може компенсувати заподіяну шкоду у повному обсязі та попередити аналогічні злочини.

Друга модель. Її сутність полягає у наступному: за умови, що фізична особа вчинила злочин в інтересах юридичної особи, до кримінальної відповідальності притягається фізична особа, а до юридичної особи застосовуються заходи кримінально-правового характеру. Така модель реалізована в Іспанії, Туреччині, Швейцарії. Концепція ґрунтується на принципі винної кримінальної відповідальності фізичної особи за вчинення злочину, тобто юридична особа формально не визнається суб'єктом злочину, але до неї можуть бути застосовані кримінально-правові заходи впливу. КК Австрії не передбачає кримінальної відповідальності юридичної особи, проте, якщо юридична особа збагатилася за рахунок злочину, що вчинила фізична особа на її користь, то ця юридична особа повинна виплатити суму коштів, яка відповідає сумі збагачення.

Третя модель. Передбачає адміністративну відповідальність юридичної особи за умови, що фізична особа вчинила злочин в інтересах юридичної особи. Цей підхід застосовується у Німеччині, Іспанії та Швеції. Адміністративне стягнення, що застосовується до юридичних осіб, – штраф.

На підставі аналізу положень ст. 96³ Кримінального кодексу України можемо зробити висновок, що наша держава притримується саме другої моделі, яка у науковій літературі має назву «проміжної». До юридичної особи можуть бути застосовані заходи кримінально-правового характеру у разі вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи корупційних та ряду інших злочинів, шляхом накладення штрафу, застосування конфіскації майна чи ліквідації юридичної особи.

Таким чином, можемо констатувати зближення українського законодавства із законодавством європейських країн у частині відповідальності юридичних осіб, проте, залишається питання ефективності запровадження цього інституту в українських реаліях.